MINNEORD OM
JOHANNES MELKEVIK JR.

Johannes Melkevik jr., populært kalt Johs, døde 24. juli 2012 etter lengre tids sykdom. Arbeidernes Historielag står i stor takknemlighetsgjeld til ham. Helt fra starten i 1984 sto Johannes sentralt i lagets arbeid som styreleder og pådriver. Det er i stor grad hans fortjeneste at historielaget har maktet å gi ut årbøker siden 1988. Han var også den drivende kraft i forlaget Varmen, en avlegger til historielaget, som ga ut flere bøker om lokalhistoriske emner i siste halvdel av 1980-årene. Bøker var for øvrig den store lidenskapen til Johannes, og han var også sterkt engasjert i foreningen Stavangerbokens venner.

Johannes Melkevik jr. vokste opp i en familie med sterkt engasjement i arbeiderbevegelsen. Begge foreldrene var aktive i arbeiderungdomslagene i byen. Både far og bestefar, med samme navn som Johannes, hadde tillitsverv i henholdsvis Møllearbeidernes og Havnearbeidernes foreninger. Det var naturlig for Johannes jr. å finne veien til Framfylkingen og Norsk Folkehjelp.

Johannes jr. fikk en variert yrkesbakgrunn fra transport, hermetikk og grafisk industri. Særlig godt fant han seg til rette ved Dreyer AS hvor han jobbet i bokbinderiet, trykkeriet, forlaget og ekspedisjonen. I denne perioden var han kasserer i Bokbindernes fagforening, Det var nok hos Dreyer hans store interesse for bøker for alvor ble vakt, og med årene bygde han opp en imponerende samling lokalhistorisk litteratur.

Etter årene ved Dreyer ble han engasjert av Stavanger AOF forening som faglig sekretær. Dette vervet hadde han i ti år, og han opparbeidet seg god erfaring som arrangør av kurs og igangsetter av studiearbeid. Dette kom godt med i hans arbeid for historielaget. Etter at han ble uføretrygdet, fikk han ekstra god tid til historiearbeidet, og han var i en årrekke nærmest i ulønnet heltidsjobb for Arbeidernes Historielag i Rogaland.

Johannes glødet for historiearbeidet, og han tok opp flere saker som skulle formidle arbeiderkultur i vid forstand. Dette resulterte i et lokalt arkiv for arbeiderbevegelsen, faneutstilling, sangkvelder, temareiser og et mangfold av arrangementer. Johannes ivret også for at det skulle opprettes et lokalt arbeidermuseum i østre bydel som skulle fange opp arbeiderkultur og industrihistorie som ikke ble belyst i Hermetikkmuseet og Norsk Grafisk Museum. Det lyktes ikke, men han greide likevel å drive fram et skulpturprosjekt, nemlig minnesmerket over kvinnene i

hermetikkindustrien. På Lervigtunet står nå Hugo Frank Wathnes hermetikkarbeiderske med et brett brisling klart for røking. Verket heter «Ti øre timen». Det var timelønnen i hermetikken rundt 1900.

Johannes hadde selv stor glede av arbeidet i historielaget, og han høstet anerkjennelse både fra medlemmer og myndigheter for sitt utrettelige engasjement. Han ble også hedret med Arbeiderbevegelsens kulturpris i Rogaland. De siste årene ble han hindret av dårlig helse, og han måtte innse at han ikke lengre hadde de kreftene som skulle til for å lede arbeidet videre. Men ingenting ville gledet ham mere enn at Arbeidernes Historielag i Rogaland vokste i medlemstall og frodig virksomhet.
Takk Johannes!

Gunnar Roalkvam

MINNEORD OM
HALVOR SIVERTSEN

Halvor Sivertsen (Hasiv) døde 25. juli 2011, nær 94 år gammel. Han hadde gjennom et langt liv utført et verdifullt og samfunnsgagnlig arbeid på mange felt. Både i sitt arbeid og i sin mangfoldige og langvarige frivillige innsats viste han et usedvanlig stort engasjement til glede og nytte for svært mange mennesker.

Som så mange andre av sin generasjon i arbeiderbevegelsen vokste Halvor opp under trange kår. Moren, som var alene, døde da han var ni år gammel, og en tante overtok omsorgen for gutten. Sammen med flere tanter og søskenbarn fikk Halvor en god oppvekst i en storfamilie i barndomshjemmet i Haukeligata på Storhaug. Alle tantene arbeidet i hermetikken med ustabile arbeidsforhold og dårlig lønn. Bestefaren hadde seilt som stuert, og han ordnet med middag til døtrene i hermetikken og ungene deres.

Halvor var svært flink på skolen, men familieøkonomien ga ikke rom for videre utdanning. I en tid med stor arbeidsløshet måtte han være glad for å få jobb som ærendsgutt. På sine mange sykkelturer med varer erfarte Halvor at det var store sosiale forskjeller i byen. Han ble tidlig klassebevisst og søkte til arbeiderbevegelsen.

Halvor Sivertsen begynte sitt langvarige kulturarbeid i Arbeideravholdslaget Frisinn i 1930-årene. Frisinn utviklet et rikholdig kulturtilbud som særlig fikk stor betydning for arbeidsledige ungdommer på den tiden. Halvor var sentral i arbeidet for å bygge opp Frisinn som arbeiderbevegelsens sterkeste kulturinstitusjon i Stavanger. Dette verdifulle arbeidet kulminerte med de populære Arbeidernes Lørdagskvelder i Folkets hus. Her kunne glade amatører fra Østkanten Arbeiderungdomslag, tramgjengen og Frisinnballetten underholde sammen med profesjonelle kulturarbeidere som Arnulf Øverland og fiolinisten Gunnar Knudsen og Stavanger Radioensemble. Dette arbeidet og foreningslivet i Frisinn ble avbrutt etter okkupasjonen våren 1940. Halvor engasjerte seg snart i illegalt pressearbeid, men i 1942 ble han arrestert og sendt til Grini.

I mai 1945 fikk han jobb som kasserer i 1ste Mai (nåværende Rogaland Avis). Etter kort tid ble han journalist og seinere sportsredaktør, en stilling han hadde fram til høsten 1984, da han ble pensjonist. I hele denne perioden på 40 år konsentrerte han seg om å formidle vanlige folks liv og aktiviteter under vignetten «Hasiv». I tillegg til å dekke utallige små og store idrettsstevner, utviklet han seg også til å bli avisas fremste kjentmann når det gjaldt lokale forhold. Han laget innsiktsfulle reportasjer om lokalhis-

toriske emner, bystrøk og friluftsliv. Selv etter at han ble pensjonist, leverte han mye populært stoff om byens særegne kultur- og næringshistorie. Da fikk han også tid til å skrive fire bøker av lokalhistorisk karakter.

Halvor Sivertsen var mest kjent for sitt mangeårige arbeid innenfor friidrett og svømmeopplæring. Han ivret for en sunn og inkluderende barneidrett og et allsidig friluftsliv. Sin største innsats la Hasiv ned for Frisinn Sportsklubb, som opprinnelig var tilknyttet Arbeidernes Idrettsforbund. Med AIFs verdigrunnlag og alternative idrettsfilosofi som rettesnor var Hasiv aktivt med fra starten, og han var formann i sportsklubben i 40 år. Hasiv hadde også i mange år tillitsverv i Rogaland Idrettskrets, Rogaland friidrettskrets og i Sirdalsutvalget.

I Frisinn Sportsklubb tok Hasiv initiativ til en omfattende organisert svømmeopplæring. Dette var en pionérvirksomhet også i nasjonal sammenheng. Han var selv drivkraft og ildsjel i Frisinn Svømmeskole i en lang årrekke. Halvor Sivertsen lærte flere tusen barn å svømme, og i mange familier er det hele tre generasjoner som tok de første svømmetak under Hasivs oppmuntrende veiledning. Hasiv regnes også som «Badedammens far». Det var han som organiserte en stor folkeaksjon i 1959 for bevaring av Badedammen. Han greide å få bystyret til å endre holdning og la være å fylle ut den kjære badeplassen midt i industristrøket ved Strømsteinen.

Denne aksjonen førte til at han ble bedt om å engasjere seg mer aktivt politisk. Dermed tok Hasiv sin tørn i politikken som bystyremedlem for Arbeiderpartiet i et par perioder i 1960-årene. Det var han som fikk aller flest stemmer, særlig fra idrettsungdom og avholdsfolk. Han var også den som høstet flest slengstemmer fra andre partilister.

Hasiv var i alle år aktivt engasjert i avholdsbevegelsen, lengst i Arbeideravholdslaget Frisinn, og i de senere år i Totalen.

På sine eldre dager markerte han seg særlig som en ivrig forkjemper for Storhaug bydel, og han var en ettertraktet formidler av bydelens mangfoldige historie.

Halvor Sivertsen opparbeidet seg så stor popularitet at han ble hedret med en rekke priser, utmerkelser og æresmedlemskap. Han fikk også Arbeiderbevegelsens kulturpris i Rogaland, Stavanger kommunes kulturpris, og da han var 90 år ble han hedret med kongens fortjenestemedalje.

Halvor Sivertsen fikk et langt og rikt liv, og han bodde til han var over 90 i barndomshjemmet i Haukeligata. Den siste tiden tilbrakte han på Rosendal sykehjem. Med hans livslange engasjement i arbeiderbevegelsen og for barn og ungdom gikk terroren og tragedien på Utøya og i Oslo særlig sterkt inn på han. Et par dager etter disse grufulle handlingene klarte han ikke mer, og han sovnet stille og rolig inn på sykehuset med de nærmeste rundt seg.

I 2012 ble det vedtatt at en gate mellom Lervig og Emmausveien skulle hete Hasivs gate.

Gunnar Roalkvam

UNGANE HILSE DEG, HASIV!

Ungane hilse deg, Hasiv,
ungar i adle aldre,
ungar fra mange år,
fedre, mødre
og besteforeldre,
me hilse deg
og takke deg.

Me takke deg for at
du har brydd deg,
for all den tidå
du har gitt oss,
og for at du alltid
va midt i blant oss.

Du lerte oss å symma,
du lerte oss å hoppa
og løyba mod nye mål.
Men i dine idrettsleger
va der ingen som sko taba,
nei, adle vant.
For adle fekk vera med,
uansitt ka me fekk te,
me takke deg for det!

Me hilse deg, Hasiv,
for me kjende deg jo.
Og du kjende oss
og bydelen våres,
kvert et smau,
historien og folkå.
Takk for det som du skreiv,
og for adle billedene du tog.
Takk for at du brydde deg,
og ennå ein gong
hilse me deg, store og små,
adle samen;
Takk Hasiv, for Badedammen!

Gunnar Roalkvam

TIL MINNE OM **KÅRE BERG**

Med Kåre Berg er en ruvende skikkelse i den lokale arbeiderbevegelsen gått bort. Berg var ikke bare æresmedlem av Arbeiderpartiet, tildelt partiets diplom for 50-års medlemskap; han var også innehaver av LOs gullmerke og diplom for sin innsats for fagbevegelsen gjennom 40 år.

Kåre Berg vil særlig bli husket for sitt engasjement som leder av Arbeiderbevegelsens arkiv i Rogaland gjennom en mannsalder – fra 1973-1998, og som en sentral pådriver i Arbeidernes historielag i Rogaland. I årenes løp har han levert utallige artikler til historielagets publikasjoner. I størstedelen av sitt yrkesaktive liv arbeidet han som journalist i Rogalands Avis, der han i flere tiår hadde hovedansvaret for det faglig-politiske stoffet.

I forbindelse med LOs hundreårsjubileum ble Kåre Berg tildelt «Sliteren», en hedersbevisning som gis til personer som har gjort stor innsats for bevegelsen. Begrunnelsen var nettopp hans mangeårige arbeid for å sikre arbeiderhistorie og arbeiderkultur for kommende generasjoner. Som leder for arkivet i Stavanger ble han en drivkraft i arbeidet med å samle inn og bevare materiale fra lag og foreninger over hele fylket.

Da han gikk av i 1998, karakteriserte Trond Bergh, leder for Arbeiderbevegelsens Arkiv og Bibliotek i Oslo, Kåre som «en av de virkelig store nestorer innen vårt område». I mange år var Kåre Berg også aktiv lokalpolitiker: Han var medlem av Stavanger bystyre i 1960-1963, og fra 1970-1978. Fra 1970-1980 var han innvalgt som medlem av landsstyret i Arbeiderpartiets Presseforbund.

Kåre Berg var sørlending, født 5. april 1926, og begynte som redaktør i Agder Folkeblad i Flekkefjord i 1954. Året etter kom han til Stavanger for å overta som sekretær i Rogaland Arbeiderparti, en stilling han hadde til 1960, da han ble ansatt i Rogalands Avis. Gjennom sitt arbeid skaffet han seg stor kontaktflate og gode forbindelser på alle nivåer. Når Einar Gerhardsen besøkte Stavanger, ville han alltid ha Kåre Berg som sjåfør og ledsager.

Kåre Berg var en grundig og etterrettelig journalist og formidler, og et samfunnsengasjert menneske – 110 prosent lojal mot den bevegelsen han brukte sin arbeidskraft på, på jobben og i fritiden. Privat var han en stødig og omgjengelig kar som mange har gode minner om, langt utover den lokale arbeiderbevegelsen.

Kåre Berg døde i april 2011, 85 år gammel.

Terje Johansen

FORFATTERLISTE

Gunnar Berge, født i Etne 1940. Startet som lærling på Rosenberg i 1957 og tok fagbrev som platearbeider i 1962. Sluttet i 1966. Etter det sekretær i Rogaland Arbeiderparti, faglig sekretær i AUF sentralt og studieinstruktør i AOF i Rogaland. Fra 1969 stortingsrepresentant, statsråd i Finansdepartementet og i Kommunal- og arbeidsdepartementet. Fra 1997 til 2007 sjef for Oljedirektoratet. Nå styreleder i Petoro A/S, styret for Universitetet i Stavanger og Helse Vest.

Trygve Bøe (f. 1964) er lektor i vidaregåande skole med hovudfag i historie. Hovudfagsoppgåva har tittelen Arbeidarpartiet i Stavanger. Ideologi og konfliktar 1933 - 1940. Artikkelen i årets årbok er delvis bygd på denne hovudfagsoppgåva.

Kari Natvig Helliesen, født 02.11.38. Utdannet cand.philol. ved Universitetet i Oslo, fransk hovedfag 1964. Lektor ved Stavanger Katedralskole 1965-2001. Bystyre- og formannskaps-medlem (Ap) 1975- 86, bystyremedlem 2003-2007. Leder Rogaland Arbeiderparti 1985-87.Stortingsrepresentant 1986-93, vararepresentant 1993-97. Redaktør av artikkelantologi av Rachel Carson-prisvinnere "Women for the Environment", 2009.

Arne Hove (f. 1928 på Bryne). Utdannet ved NTH og Mellon-Carnegie University, Pittsburgh (Master degree). Har vært direktør for Ringerike kraftverk og Maudal kraftlag/verk samt sjef for Sandnes elverk. Pensjonert i 1996 og har siden drevet med lokalhistorisk arbeid i tilknytning til Sandnes Historielags årbøker. Tildelt Sandnes kommunes innsatspokal i 2007 og kulturprisen i 2013.

Terje Johansen, f. 1945. Studerte journalistikk ved Norsk Journalistskole og historie ved UiS. Journalist fra 1967. Redaktør og informasjonssjef i fagforbundet NOPEF 1987-2002. Har skrevet Kampen om oljearbeiderne. NOPEFs historie og bidratt til en rekke andre bøker og publikasjoner.

Ole Kallelid (f. 1967) er oppvokst i Stavanger og har hovedfag i historie fra Universitetet i Bergen (1993). Han har undervist mange år i videregående skole og er nå tilknyttet Universitetet i Stavanger. Ved siden av å undervise har han skrevet flere lokalhistoriske artikler og bøker, blant annet om avholdsbevegelsen i byen, Stavanger katedralskole og bind 2 (1815-1890) i Stavanger bys historie, som ble utgitt i 2012. Kallelid er også engasjert i faghistoriske fora og bokanmelder av sakprosa.

Birger Lindanger, f. 1947 i Sola. Tok hovudfag i Bergen 1975 og har i mange år undervist ved Universitetet i Stavanger. Han har også skrive ei rekkje bøker og artiklar både av lokalhistorisk-, foreiningshistorisk- , oljehistorisk- og institusjonshistorisk karakter og har hatt redaktøransvar for Ætt og Heim og Fyrhistorisk årbok. Nemnast kan bygdebøker for Randaberg, for Rennesøy, for Bokn, for Klepp, for Kvitsøy og for Time. Han er styreleiar for Rogaland Historielag og i Norsk Fyrhistorisk Forening og har bak seg styreverv i Norges Kulturvernforbund.

Lars Anders Myhre (f. 1942). Medlem i Stavanger bystyre, leder for Stavanger Sosialdemokratiske Forening, tillitsvalgt i AUF og Arbeiderpartiet fra 1957. Leder av Norsk Olje- og Petrokjemisk Fagforbund fra start i 1977 til 2000. Ordfører (talsmann) for olje-og gassarbeiderne i ILO fra 1977 til 2011, leder for verdens energiarbeidere i ICEM (Den internasjonale føderasjon for kjemi-, energi- og gruvearbeidere) fra 1995 til 2012 og for europeiske energiarbeidere fra 1995 til 2000.

Audgunn Oltedal, fødd 1945 i Høle i Rogaland. Førstelektor i journalistikk ved Høgskolen i Oslo og Akershus. Tidlegare redaktør i Ny Tid og journalist i NRK i 25 år. Har skrive fleire fagbøker om journalistikk.

Gunnar Roalkvam (1951) underviser på St. Olav videregående skole i samfunnsfag og historie. Han har skrevet en rekke bøker, særlig om arbeiderbevegelsen, samvirkebevegelsen og arbeideravholdslag. Roalkvam var også medforfatter i historieverket om Stavanger og i Stavanger Byleksikon. Han er for øvrig kjent som lyriker med fem diktsamlinger, forfatter av skuespill og av sangtekster som er framført av flere rogalandsartister.

Tora Aasland, født 1942, fylkesmann i Rogaland. Utdannet sosionom og sosiolog. Har vært forsker, stortingsrepresentant og statsråd for forskning og høyere utdanning. Leder jubileumskomitéen i Rogaland for demokratijubiléene: stemmerettsjubiléet i 2013 og Grunnlovsjubiléet i 2014.

ARBEIDERNES HISTORIELAG TAKKER FOR BIDRAG TIL DENNE UTGIVELSEN FRA FØLGENDE:

LOs distriktskontor i Rogaland
LO i Stavanger og omegn
Sørvestlandet Grafiske Fagforening
Fagforbundet Rogaland
Fellesorganisasjonen (FO) Rogaland
Samvirkende Fagforeninger
Sauda Fabrikkarbeiderforening
Industri Energi
Fellesforbundet - avd. 730
Handel og Kontor Agder og Rogaland
Stavanger Arbeiderparti
Stavanger SV
Coop Økonom

Historielaget har valgt å markere bidragene vesentlig med bruk av historisk billedmateriell fra forskjellige arkiv, og med tilknytning til arbeiderbevegelsens historie. I denne sammenhengen er det i mindre grad lagt vekt på konkret historikk knyttet til det enkelte bildet. Vi håper at også denne billedkavalkaden kan bidra på sin måte til opplevelsen av boka.

SV mener:
Samfunnet vårt må gi kvinner og menn
like muligheter og like stor frihet.
Derfor er det nødvendig å bekjempe strukturene
som gir menn mer makt og frihet enn kvinner.

Stemmerettsjubileet

1913 | 2013

Sunniva Hakestad Møller 1957-69. Stortingsarkivet/Scanpix

Gunn Vigdis Olsen-Hagen 1977-1989 Stortingsarkivet/Scanpix

Kari Helliesen 1986-1993. Stortingsarkivet/Scanpix

Oddbjørg Ausdal Starrfelt 1993-2005 Stortingsarkivet/Scanpix

Eirin Sund 2005- Stortingsarkivet

Arbeiderpartiet sine kvinnelige stortingsrepresentanter fra Rogaland

Arbeiderpartiet

VI TAR NORGE VIDERE

Foto: Byarkivet i Stavanger, RA

LOs distriktskontor i Rogaland

Folkets Hus, foto fra 1926 og originalskisse.
Tilhører Folkets Hus

FH
FOLKETS HUS
Stavanger

HK
Handel og Kontor
Rogaland

Foto: Statsarkivet i Stavanger

FO
Fellesorganisasjonen

Foto: Byarkivet i Stavanger, RA

SAUDA FABRIKKARBEIDERFORENING

Foto: Sauda fabrikkarbeiderforening

Foto: Byarkivet i Stavanger, RA

LO I STAVANGER OG OMEGN

Foto: Byarkivet i Stavanger

Foto: Byarkivet i Stavanger

INDUSTRI ENERGI

Fellesforbundet
25 år - saker verdt å kjempe for

FELLESFORBUNDET AVD. 854
SGF
SØRVESTLANDET GRAFISKE FAGFORENING

131 ÅR

– med stolt fagforeningstradisjon

Fellesforbundet avd. 854
Sørvestlandet Grafiske Fagforening
Stiftet 1882

www.sgf.no

coop
litt dit
Foto: Statsarkivet i Stavanger

Fellesforbundet
AVD.730 - STAVANGER
Natvigs Minde. Foto Helge Schjelderup

BRUK STEMMEMUSKELEN!

STORTINGSVALGET 2013

FAGFORBUNDET

www.fagforbundet.no